

14. Колосова Н. М. *Конституционная ответственность в Российской Федерации: ответственность органов государственной власти и иных субъектов права за нарушение конституционного законодательства Российской Федерации*. Москва: Издательство Городец, 2000.

15. Колосова Н. М. *Теория конституционной ответственности: природа, особенности, структура*. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2006.

16. *Конституция Российской Федерации* (принята на всенародном голосовании 12 декабря 1993 г.) (с поправками от 30 декабря 2008 г.) // <http://www.garant.ru/main/10003000-002.htm>.

17. Подопригора А. А. *Реабилитация в уголовном процессе России*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов-на-Дону, 2004.

UNELE ASPECTE PRIVIND TEHNICA JURIDICĂ ȘI CREAREA DREPTULUI

Larisa BUGA,
doctorandă

SUMMARY

The law supposes observance of the laws. The law creation procedure is a complex one, which implies certain technical operations. The judicial technique, being an integrant part of it, contributes to the drafting and creation of law and to its application (achievement, interpretation) in social life. In this article the author elucidates the notion of judicial technique in the context of social reality, it emphasizes different opinions of many scientists as well, which are or are not sustained by the author. The author refers to the judicial technique of law creation in its totality.

Dreptul este un fenomen de o extremă complexitate, aflat într-un proces evolutiv care implică permanente transformări în conținutul său normativ. Crearea dreptului reprezintă activitatea cu profunde implicații în derularea fi-rească a relațiilor sociale.

În acest proces complex de creare a dreptului, un rol fundamental îl are tehnica juridică. Ca ansamblu de procedee, de reguli în vederea stabilirii formulării și aplicării dreptului, tehnica juridică apare odată cu dreptul. Elaborarea normelor juridice ține de domeniile cunoașterii, evaluării și determinării și constituie o operație de ordin logic. Cu toate că normele juridice se impun rațional, ele necesită implicarea unui element de ordin tehnic, în scopul unei aplicări și formulări corecte.

În literatura de specialitate, prin tehnica juridică se înțelege totalitatea procedeele de ordin material și intelectual care urmăresc aplicarea principiilor de drept la relațiile concrete ale vieții soci-

ale [1, p. 5]. Aceste procedee de ordin material și intelectual au drept scop eficientizarea juridică necesară anumitor reguli de conduită și contribuirea la perfecționarea permanentă a reglementării juridice [2, p. 399-401].

În opinia profesorului Valeriu Bujor, tehnica juridică constituie ansamblul mijloacelor, procedeele prin care necesitățile conviețuirii sociale capătă formă juridică [3, p. 70-71].

Profesorul Costică Voicu numește tehnica juridică ca totalitatea mijloacelor, metodelor, procedeele și tehnicile utilizate de organele puterii de stat în procesul de inițiere, elaborare, adaptare și amplificare a actelor normative [4, p. 197-198]. Această totalitate, în procesul elaborării dreptului, dă normelor respective eficiență juridică, astfel devenind aplicabile. Respectiv, considerăm că elaborarea normelor juridice nu are eficiență practică decât prin intermediul tehnicii care devine un procedeu de realizare a dreptului

în conformitate cu interesele unui grup social (partid, clan) concret sau a populației în totalitatea sa.

În concepția profesorului Nicolae Popa [5, p. 43], tehnica juridică nu se reduce, ca sferă, doar la etapa de elaborare, de creare a dreptului, ci și la cea privind realizarea dreptului (aplicarea și interpretarea acestuia), opinie pe care o împărtășim.

Mijloacele și procedeele tehnice sînt teoretic infinite, dar întotdeauna conforme cu un anumit sistem juridic. Ele sînt cu atît mai perfecte, cu cît accentuează eficiența principiilor dreptului. În fine, acestea reprezintă un aspect de execuție a elementului rațional [1, p. 26].

Francois Geny, în definiția pe care o dă tehnicii juridice, acordă un rol important elementului rațional, precizînd că ea este esențialmente o construcție foarte artificială a ceea ce este dat și este mai mult o operă de acțiune decît de inteligență [6, p. 27]. În această acțiune se stabilește un raport între tehnica juridică, ca aparat logic, și conținutul care este exprimat cu ajutorul acestei tehnici, conținutul indicînd scopurile, iar tehnica alegînd cea mai adecvată formulă pentru exprimarea lor.

Tehnica juridică îmbracă variate aspecte, aducîndu-și contribuția în cele mai diferite împrejurări ale realizării reglementării juridice. Fiind de domeniul formei dreptului, procedeele tehnice juridice au, totuși, un rol de seamă în toate momentele elaborării și aplicării sale. Astfel, în procesul elaborării

dreptului, procedeele tehnice dau normelor respective eficiență juridică, făcîndu-le aplicabile.

Normele juridice sînt create în baza voinței de stat, dar acestui proces precede constatarea necesității sociale în reglementarea unei anumite sfere de relații, expunerea și motivarea opiniilor juridice. De aceea, procesul de creare a dreptului include în sine analiza științifică, evaluarea realității, elaborarea opiniilor și conceptelor privind reglementarea juridică viitoare, luarea în calcul a opiniei publice, propunerilor și recomandărilor partidelor politice, ONG-urilor, practicienilor și teoreticienilor, formulate prin intermediul mass-mediei, literaturii științifice, discursurilor publice, scrisorilor informative, petițiilor cetățenilor etc. [9, p. 166-168].

În opinia noastră, cei mai importanți factori care determină procesul de creare a dreptului sînt condițiile materiale de trai ale populației, condiționate de existența diferitelor forme de proprietate, libertatea anteprenoriatului (factorii economici). De asemenea, un rol important în formarea dreptului îl are situația politică din țară, caracterul și gradul de interacțiune a diferitelor pături sociale și grupuri de populație, nivelul de activitatea a partidelor politice, mișcărilor și uniunilor sociale (factorii politici). De o însemnătate principială în procesul de formare a dreptului sînt grija societății și Statului față de cetățean ca personalitate, față de interesele și necesitățile acestuia, protecția și

asigurarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei (factorii sociali).

Crearea dreptului prin intermediul tehnicii juridice este realizată de către Stat, indiferent de tipul, forma de organizare a puterii de stat. În esența sa, crearea dreptului reprezintă ridicarea voinței de stat la nivel de lege, sub forma normelor care posedă forță juridică.

Din cele expuse mai sus conchidem că crearea dreptului este procesul de formare a voinței de stat în legi, iar tehnica juridică are menirea, prin intermediul anumitor procedee, metode aplicate de organele abilitate și organizații la anumite situații concrete de viață, să le dea viață.

În procesul determinării conceptului de tehnică juridică, de mare importanță este stabilirea corelației ei cu știința juridică. Deși la jurisconsultii romani nu găsim deosebirea propriu-zisă între tehnică și știință, ideea unei opere omenești artificiale și îndreptate spre un scop practic, alături de opera de investigație a principiilor superioare și a necesităților sociale, a fost întrezărită de ei.

În literatura juridică s-au întreprins mai multe încercări de a face distincție între știința și tehnica juridică. Cel dintîi care a utilizat noțiunea de *tehnică* în drept a fost Friedrich Karl von Savigny, care, în cunoscuta sa lucrare „Von Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft” („Vocația timpului nostru pentru legiferare și știința dreptului”) [8, p. 6], distinge în drept un aspect politic,

opera spontană a conștiinței populare, și un aspect tehnic, care reprezintă elaborarea științifică a dreptului de către juriști. Savigny, prin urmare, nu distinge tehnica și știința, pe care – dimpotrivă – le identifică, ci tehnica și politica. Știința este luată de Savigny în sensul de cunoaștere a dreptului și de elaborare a lui, sens pe care-l mai găsim și la Geny.

Astfel, Geny face, în lucrarea sa „Știință și tehnică în dreptul privat pozitiv”, o delimitare între știința și tehnica juridică, pornind de la cele două concepte: „dat”-ul și „construit”-ul. În opinia autorului francez, tehnica juridică este o creație artificială, rezultatul voinței oamenilor care caută să transpună „dat”-ul în formă juridică, adică să-l construiască, să alcătuiască norme juridice, „construit”-ul reprezentând, prin urmare, un rezultat al voinței acțiunii oamenilor, o creație artificială a lor [7, p. 20]. Același autor menționează că separarea dintre știință și tehnică în domeniul creării dreptului nu trebuie să fie una categorică. Se poate spune că separarea celor două elemente ale procesului de creare a dreptului presupune identificarea unui element rațional (care domină procesul de cunoaștere) și a unui element artificial (care domină voința). Acest din urmă element, denumit tehnică juridică, reprezintă în ansamblul dreptului pozitiv forma opusă materiei, dar care rămâne o construcție esențială a „dat”-ului, operă în cadrul căreia inteligența sau voința juriștilor se poate mișca liber, condusă doar de

scopul predeterminat al organizării juridice, care sugerează mijloacele proprii sale realizări [7, p. 23].

Tehnica juridică are nevoie de știința dreptului, după cum cea din urmă nu poate exista fără prima. Știința dreptului descoperă direcțiile, sursele reale ale regulilor de drept și creează valori juridice autonome, iar tehnica este o artă ce elaborează sursele formale ale dreptului și, modelând socialul, îl transformă în juridic. Inițial dreptul apare ca un „dat” ce urmează să capete prin tehnică forma juridică corespunzătoare, un anumit scop social. Știința dreptului stabilește anumite principii generale, iar tehnica juridică urmărește să le aplice în mod concret la varietatea și complexitatea vieții sociale. Tehnica juridică presupune folosirea anumitor elemente convenționale, care să adapteze și să actualizeze principiile generale și cele abstracte ale dreptului la finalitățile concrete și precise ale societății. Tehnica juridică presupune anumite norme menite să realizeze aplicarea practică a regulilor de drept, iar aceste norme nu trebuie înțelese ca niște reguli rigide și dogmatice, asemenea celor formulate de teologii medievali, ci ca niște principii directoare determinate de nevoile progresului juridic.

Tehnica juridică reprezintă un gen de cunoaștere care trebuie să permită, pornind de la știință, folosirea practică a unui fenomen, a unei legi științifice. Analizând raportul dintre știință și tehnică, constatăm că aceasta din urmă este aplicarea practică a științei, în

vederea atingerii anumitor obiective, pe care omul și le fixează și pe care le vizează când creează o știință. Tehnica juridică trebuie să caute cea mai bună, cea mai rațională cale pentru a concretiza, a elabora legile, pentru a transpune în normele juridice principiile fundamentale generale ale științei dreptului.

Tehnica juridică constituie un domeniu al științei juridice, o creație științifică, un mijloc în vederea scopului, un inventar de proceduri și abilități specifice pentru a edifica normativitatea juridică, în anumite condiții. La fel, tehnica juridică este arta de a construi o ordine juridică bine structurată cu principiile sale și integrată prin norme corect formulate – așadar, o ordine juridică ce pune în practică principiul securității juridice.

Tehnica juridică folosește anumite procedee intelectuale, cum ar fi terminologia dreptului, care trebuie să rezide în noțiuni precise, ușor de înțeles și întemeiate pe limbajul cotidian. Expresia tehnicii juridice este forma pe care o îmbracă dreptul scris, legea.

Legea este o creație de ordin tehnic ce cuprinde norme de drept elaborate în corespundere cu necesitățile sociale și formulate de organele competente ale Statului (puterea legislativă). Tehnica juridică acordă legii un rol permanent, deoarece aceasta din urmă urmează a fi aplicată – afară de cazul când este abrogată sau căzută în desuetudine – la un număr indefinit de cazuri viitoare. Acest fapt asigură securitatea ordinii ju-

ridice; schimbările prea dese ale legilor duc la incertitudine, de aici prudența ce trebuie să domine schimbările legislative, iar modificările impuse de realități trebuie însoțite de dispoziții tranzitorii care să asigure trecerea lentă de la trecut spre viitor.

La început normele juridice aveau formă imperativă, actualmente însă legea pornește de la alte premise. Astfel, legea nu ordonă, ci face să dăinuiească ordinea; ea nu prescrie activități, ci construiește cadrul unor relații sociale, fixând limitele unei activități juridice normale, de la care părțile pot deroga. Aceste limite au menirea să arate calea cea mai aptă pentru satisfacerea intereselor individuale. Sub aspect tehnic, nu există formule speciale pentru dispozițiile imperative, ci doar norme și sintagme, uneori ele apar sub forma unor interdicții.

Un alt aspect asupra căruia accentuăm este tehnica legislativă. Astfel, vom deosebi tehnica juridică de tehnica legislativă. Uneori se confundă tehnica juridică cu legiferarea (tehnica legislativă), printr-o reducere a sferei tehnicii juridice doar la procesul elaborării actelor normative. Tehnica juridică include tehnica legislativă, pe care o consideră o parte componentă a sa. Tehnica legislativă, la rîndul său, reprezintă elementul central și definitoriu pentru forma de guvernământ a statului, împrejurare care demonstrează rolul dreptului în conducerea societății. Tehnica legislativă asigură sistematizarea, unificarea și coordonarea legisla-

ției, precum și conținutul și forma juridică adecvată pentru fiecare act normativ, fiind alcătuită dintr-un complex de metode și procedee menite să asigure o formă corespunzătoare conținutului reglementărilor juridice.

În concluzie, subliniem faptul că problema tehnicii juridice și a metodologiei elaborării dreptului nu este numai o problemă ce ține de știința juridică, ci, sub anumite aspecte, se transformă ea însăși într-o reglementare juridică, devine o obligație juridică pentru organele de stat atunci cînd acestea elaborează, inițiază proiectul unei legi. Totodată, crearea actelor normative presupune existența unor specialiști care cunosc această metodologie, precum și prezența altor specialiști, din alte domenii, care studiază relațiile sociale pe care pretinde să le reglementeze actul normativ respectiv. Numai în felul acesta crearea dreptului va cuprinde toate laturile posibile, manifestînd, deci, interesele tuturor părților cointeresate.

Recenzent:

Valeriu BUJOR,
doctor în drept,
profesor universitar

Referințe bibliografice

1. Hanga V. *Dreptul și tehnica juridică*. București: Lumina Lex, 2000.
2. Eliescu M. *Dialectica formei și conținutul dreptului*. În: „Studii și cercetări juridice”, nr. 3/1964.
3. Bujor V., Pîrău I. *Teoria generală a dreptului*. Note de curs. Chișinău: Editura Universității de Criminologie, 2003.
4. Voicu C. *Teoria generală a dreptului*. București: Lumina Lex, 2002.
5. Popa N. *Teoria generală a dreptului*. Editura Actami, 1997
6. Geny F. *Science et technique en droit positif*. Paris, 1921.
7. Geny F. *Science et technique en droit privé positif*, tome IV, Recueil Sirey, Paris, 1922.
8. Von Savigny F. C. *De la vocation de notre temps pour la législation et la science du droit*. Presses Universitaires de France, Paris, 2006.
9. Бужор В.Г. *Общая теория государства и права*. Курс лекций. Измаил, 2008.